

Małgorzata Magdziarczyk

Politechnika Opolska
Wydział Ekonomii i Zarządzania
Katedra Własności Intelektualnej, Prawa Administracyjnego i Europejskiego
kancelaria@magdziarczyk.pl

WOLNOŚĆ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ – OD IDEI DO ZASADY USTROJOWEJ

Streszczenie: Przedmiotem rozważań niniejszego artykułu jest wolność działalności gospodarczej – geneza idei, normatywne ujęcie na płaszczyźnie prawa polskiego, reglamentacja i związane z nią zagrożenia.

Słowa kluczowe: wolność, działalność gospodarcza, reglamentacja.

JEL Classification: D02.

Wprowadzenie

Wolność działalności gospodarczej (dalej: w.d.g.) jest jedną z podstawowych wolności, na których opiera się system gospodarki wolnorynkowej, cechującej ustrój kapitalistyczny. Jest to wolność, która w najpełniejszym zakresie pozwala jej beneficjentom dać upust ich kreatywności oraz przedsiębiorczości, umożliwiając im tym samym wzięcie odpowiedzialności za swój materialny los i status.

Na w.d.g. można spoglądać z różnych płaszczyzn, aczkolwiek najczęściej jest ona przedmiotem zainteresowania nauk ekonomii i prawa. Choć uważa się, że w tym wypadku nauka ekonomii jest pierwszą, bowiem gospodarka ma z reguły charakter pierwotny względem regulacji prawnej, to jednak ostateczny kształt w.d.g. jest wynikiem regulacji prawnych. W związku z tym, w dalszych rozważaniach skupiono się na normatywnej odsłonie w.d.g. w kontekście prawa polskiego.

1. Narodziny idei wolności działalności gospodarczej

W drugiej połowie XVI w. w przodujących gospodarczo państwach Europy Zachodniej, za sprawą rosnących w siłę kupców i rzemieślników, zaczęły kiełkować idee i formy wczesnokapitalistyczne, u podstaw których leżała wolność przemysłu i handlu, a którą nieco później zaczęto również określać wolnością działalności gospodarczej. Europa Zachodnia w tym okresie zaczęła być zmęczona nieprzerwanym od kilku stuleci panowaniem systemu feudalnego i zdecydowanie potrzebowała odświeżenia zarówno w sferze gospodarczej, jak i społecznej. To odświeżenie przyszło wraz z rozkwitem myśli oświeceniowej, która przepędziła w cień demony średniowiecza. Przejście z feudalizmu do kapitalizmu nie było jednak ani szybkim, ani łatwym procesem. W międzyczasie, na przełomie wieków XVI i XVII, doszło bowiem do rozwinięcia przez absolutystycznych władców systemu silnego oddziaływania państwa na gospodarkę, zwanego merkantylizmem. Zasadniczą koncepcją merkantylizmu było przyjęcie za miarę bogactwa państwa ilości posiadanego kruszcu szlacheckiego. Za główną drogę do skumulowania jak największej ilości złota lub srebra uważano natomiast rozwinięty eksport towarów, przewyższający import. Państwo upatrywało swoje zadanie w podejmowaniu działań mających na celu popieranie przemysłu rodzimego, poprzez wskazywanie wyrobów przynoszących największe zyski oraz ułatwianie ich produkcji drogą nakładania wysokich ceł na gotowe towary przywożone do kraju i zwalniania od cła towarów wywożonych. Ten stan rzeczy spowodował, że merkantylizm stał się wyrazem silnego protekcjonalizmu państwowego, prowadzącego do uciążliwego nadzoru nad życiem gospodarczym oraz stanowiącego źródło ograniczania przez państwo prywatnej inicjatywy w handlu i rzemiośle [Olszewski, Zmierczak, 1994; Spsychalski, 2002; Szydło, 2005].

Merkantylistyczna polityka gospodarczo-społeczna państwa zaczęła budzić uzasadniony sprzeciw kreatywnych gospodarczo grup społecznych, które czując się stłamszone, zwróciły się ku propagowanej przez prekursorów angielskiej szkoły klasycznej ekonomii politycznej W. Petty'ego i J. Locke'a, koncepcji oparcia programu gospodarczego państwa na zasadzie pełnej gospodarczej wolności, polegającej na swobodnym wykonywaniu przemysłu i handlu w dowolny sposób oraz w dowolnych formach organizacyjnych, przy całkowitym wykluczeniu ingerencji państwa w gospodarkę. Nadto podkreślali oni nierozzerwalny związek pomiędzy zasadą wolności działalności gospodarczej a zasadą prywatnej własności.

Myśl o w.d.g. zapoczątkowaną przez prekursorów angielskiej szkoły klasycznej ekonomii politycznej przejęli fizjokraci – francuscy zwolennicy poglądów Q. Quesnaya, który uważał, że gmach porządku społecznego opiera się na trzech kolumnach praw natury i wolnościach człowieka – wolności posiadania, wolności gospodarowania i wolności osobistej, a zwieńczeniem tego gmachu jest porządek naturalny, na którym opiera się porządek pozytywny, tj. system prawa stanowionego [Sadzikowski, 1993; Stankiewicz, 1998; Tokarczyk, 1999].

Fizjokraci wypracowali koncepcję polityki gospodarczej, opartej na maksymie „dajcie nam swobodę działania i ruchu”, i to im właśnie przypisuje się najpełniejsze sformułowanie idei w.d.g., a nadto podniesienie tej wolności do rangi podstawowej myśli liberalizmu gospodarczego (ekonomicznego), zakładającej wolność pracy, wolność produkcji i handlu w warunkach wolnej konkurencji, na wolnym rynku, umożliwiającej nieskrępowany rozwój własności prywatnej.

W drugiej połowie XVIII w. w.d.g. była na tyle silnie ugruntowana w ekonomii myślą, iż zaczęto podnosić potrzebę nadania jej kształtów prawnych. Pierwszym aktem prawnym regulującym tę wolność był wydany we Francji, w 1774 r., edykt Turgota, który proklamował wolność handlu i rękodzieła francuskiego. W 1791 r. Francja wzbogaciła się o kolejne dwa akty prawne odnoszące się do w.d.g.: edykt Allarda, wprowadzający zasadę swobody prowadzenia działalności rzemieślniczej, handlowej i wyboru zawodu przy zachowaniu wymagań dotyczących kwalifikacji, oraz ustawę Le Chapeliera zakazującą działania przymusowych korporacji cechowych [Kosikowski, 1995].

Impuls do podniesienia idei w.d.g. do rangi zasady konstytucyjnej również dała Francja, proklamując ową wolność w ustawie konstytucyjnej z 1793 r., i nie ujmuje znaczenia temu wydarzeniu fakt, iż ustawa ta nigdy formalnie nie zaczęła obowiązywać. W niedługim czasie w ślad Francji poszły inne państwa europejskie, aczkolwiek regułą było, że zanim w.d.g. znalazła miejsce w ustawie zasadniczej, najpierw stanowiła przedmiot ustawodawstwa zwykłego [Kosikowski, 1995; Biernat, Wasilewski 2000].

W różnych państwach w.d.g. przybrała różne „imiona”. W Polsce jest ona „wolnością działalności gospodarczej” bądź „swobodą działalności gospodarczej”, jednak we Francji, Belgii, czy Szwajcarii nazywa się ją „wolnością handlu i przemysłu”, w Niemczech z kolei jest utożsamiana z „prawem wolnego wyboru i wykonywania zawodu” (tzw. swoboda zarobkowania), a już Austriacy mianują ją „wolnością przemysłową”, Hiszpanie „wolnością przedsiębiorstwa”, natomiast Włosi „wolnością inicjatywy ekonomicznej”. Choć te terminologiczne różnice pociągają za sobą pewne rozbieżności merytoryczne, zwłaszcza w aspekcie przedmiotowego i przedmiotowego określenia zakresu w.d.g, to jednak nie powodują

one odejścia od istoty tej wolności nakreślonej przez W. Petty'ego i J. Locke'a [Biernat, Wasilewski, 2000].

2. Idea wolności działalności gospodarczej na gruncie prawa polskiego

Ton brzmieniu w.d.g. na polskim gruncie nadała doktryna prawa, dostrzegając w tej wolności swobodę podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w dowolnie wybranej, lecz dopuszczonej przez przepisy prawa formie organizacyjnej, na zasadzie samodzielności i bez naruszenia interesów publicznych, wskazując jednocześnie, że jest to wolność od ingerencji państwa w obszarze aktywności ekonomicznej człowieka, a także wolność od utrudnień ze strony innych jednostek [Domańska, 2001; Jakimowicz, 2002; Kuciński, 2003].

W literaturze przedmiotu nierzadko zwraca się uwagę za Cezarym Kosikowskim [1995] na trzy podstawowe aspekty w.d.g.: ekonomiczny, polityczny i jurydyczny. Z punktu widzenia ekonomii w.d.g. stanowi warunek funkcjonowania gospodarki rynkowej, a jej istotne ograniczenia lub eliminacja oznaczają przejście do systemu reglamentacji działalności gospodarczej, czyniąc z niej przedmiot zarządzania ze strony państwa, wbrew prawom popytu, podaży i konkurencji. Aspekt polityczny pokazuje natomiast istnienie zależności między w.d.g. a wolnością polityczną. Stosunek państwa do gospodarki wyraża wszak ideologię ekonomiczną rządzących, a realizacja funkcji państwa, polegająca na ochronie panowania klasowego wiąże się z powinnością państwa w zakresie ochrony danego typu stosunków gospodarczych, w ramach której to powinności państwo kształtuje granice wolności działalności gospodarczej. Z kolei jurydyczna strona w.d.g. wiąże się z jej unormowaniem w systemie danego państwa, wkomponowaniem jej w konstrukcję danego porządku prawnego i wyznaczeniem jej granic. Wolność ta oznacza domniemanie swobody podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej przez podmioty gospodarcze, o ile i dopóki co innego nie wynika z przepisów ustawowych.

W kreowaniu sposobu rozumienia w.d.g. w polskiej rzeczywistości nieocenioną rolę odegrał również Trybunał Konstytucyjny (dalej TK), choć wolność ta zaczęła być przedmiotem jego orzeczeń dopiero na przełomie lat 80. i 90. ubiegłego wieku. Czyniąc wykładnię w.d.g., TK zaakcentował, iż wolność ta obejmuje możliwość podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, której zasadniczym celem jest osiągnięcie zysku (z założenia działalność powinna mieć charakter zarobkowy), oraz że polega ona na możliwości samodzielnego podej-

mowania decyzji gospodarczych, w tym przede wszystkim wyboru rodzaju (przedmiotu) działalności i wyboru prawnych form jej realizacji; uznał również, że musi ją cechować pewna ciągłość czynności, gdyż nie powinna ona polegać tylko na jednorazowej, ściśle ograniczonej w czasie aktywności¹.

Wolność działalności gospodarczej w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, uchwalonej w 1997 r.², została wyartykułowana w rozdziale I, zatytułowanym „Rzeczpospolita”, w art. 20 i art. 22, a także w rozdziale XI, noszącym tytuł „Stany nadzwyczajne”, w art. 233 ust. 3. Artykuł 20 Konstytucji stanowi, że: „Społeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności i dialogu partnerów społecznych stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej”. Z kolei art. 22 podnosi, iż: „Ograniczenie wolności działalności gospodarczej jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny”. Z treści art. 233 ust. 3 wynika natomiast uprawnienie dla ustawodawcy ograniczenia wolności i praw człowieka i obywatela, w tym wolności działalności gospodarczej w stanie klęski żywiołowej.

Sposób i miejsce ujęcia w.d.g. w Konstytucji przesądza o istocie jej znaczenia. Została ona ukonstytuowana jako jeden z podstawowych filarów ustroju gospodarczego państwa, należy zatem odczytywać ją jako zasadę konstytucyjną – naczelną rozstrzygnięcie, charakteryzujące ustrój państwowy, a także wyznaczające kierunek wykładni wszelkich norm danego systemu prawnego. Co więcej, brzmienie art. 233 ust. 3 Konstytucji pozwala na wyprowadzenie tezy, iż w.d.g. powinna być nie tylko postrzegana jako zasada ustrojowa, ale również jako podstawowa wolności człowieka i obywatela. Nie jest przypadkiem, iż doktryna prawa dostrzega w tej wolności cechy prawa podmiotowego.

Miejsce i sposób wyrażenia w.d.g. w przepisach konstytucyjnych jest wynikiem doświadczeń zaczerpniętych z poprzednich konstytucyjnych regulacji tej wolności. Nie chcąc za głęboko sięgać do historii, warto jednak wspomnieć, że w polskim prawie konstytucyjnym w.d.g. miała swoją premierę w konstytucji z 1921 r.³, choć nie została wyrażona w sposób bezpośredni, a przez zapewnienie „wolności obrania sobie na obszarze Państwa miejsca zamieszkania, pobytu, przemieszczania się i wychodźstwa, nie mniej wolność zajęcia i zarobkowania oraz przenoszenia swej własności”⁴. Uchylenie w 1935 r. aktu konstytucyjnego

¹ K.33/98 z 26.04.1999 r., OTK Z.U. 1999/4/71; K.19/00 z 7.05.2001 r., OTK Z.U. 2001/4/82; P.12/01 z 4.07.2002 r., OTK Z.U. 2002/4A/50; SK.24/02 z 29.04.2003 r., OTK Z.U. 2003/4A/33; K.20/03 z 13.07.2007 r.

² Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r., Dz. U. nr 78, poz. 483 ze zm. (dalej: Konstytucja).

³ Konstytucja z 17.03.1921 r., Dz. U. RP nr 44, poz. 267 ze zm.

⁴ Art. 101 Konstytucji z 17.03.1921 r.

z 1921 r. spowodowało, że w.d.g. na długo zniknęła z polskiego porządku konstytucyjnego, powracając dopiero w 1989 r., na mocy ustawy z 1989 r. o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej⁵, która to ustawa otwierała drogę do reformy państwa i przejścia z ustroju socjalistycznego do kapitalistycznego.

Realizacja konstytucyjnej zasady w.d.g. odbywa się na podstawie ustawodawstwa zwykłego. To ustawodawca, w wyznaczonych przez ustawę konstytucyjną ramach, nadaje bowiem realną postać tej i innym zagwarantowanym w konstytucji wolnościom. Obecnie podstawową ustawą, która kreśli ową rzeczywistą postać w.d.g. jest ustawa uchwalona w 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej⁶. Po pierwsze, akt ten definiuje na płaszczyźnie prawa pojęcie działalności gospodarczej, stanowiąc, iż za taką należy uznawać działalność wytwórczą, budowlaną, handlową, usługową oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodową, wykonywaną zarobkowo w sposób zorganizowany i ciągły⁷. Ustawodawca nie tylko zatem wymienił cechy charakteryzujące działalność gospodarczą, uznając jednocześnie, że znamion działalności gospodarczej nie można przypisać działaniom podejmowanym jedynie w celu zaspokojenia własnych potrzeb, niesłużących sprzedaży towaru lub usługi, a także podejmowanych jednorazowo lub sporadycznie, ale i również wskazał, jakie rodzaje zachowań mogą być kwalifikowane jako działalność gospodarcza. Po drugie, ustawodawca zaakcentował, że w.d.g. obejmuje wolność jej podejmowania, wykonywania i zakończenia dla każdego na równych prawach, z zachowaniem warunków określonych przepisami prawa⁸. Warto nadmienić, iż w doktrynie przedmiotu toczyła się dyskusja o celowości podkreślenia, że w.d.g. to wolność podejmowania, prowadzenia i zakończenia działalności gospodarczej, słusznie jednak wzięła górę teza o potrzebie wyraźnego wykazywania tych trzech wolności, składających się na w.d.g., nie są one bowiem ze sobą tożsame, choć powinny zawsze występować łącznie, gdyż osobno niewiele byłyby warte.

3. Ograniczenia (zagrożenia) wolności działalności gospodarczej

Wolność działalności gospodarczej nie ma charakteru bezwzględnego; oznacza to, że dopuszcza się jej ograniczenia. Reglamentacja w.d.g. musi być jednak ujęta

⁵ Ustawa z 29.12.1989 r. o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Dz. U. nr 75, poz. 444, ze zm.

⁶ Ustawa z 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 1829 ze zm. (dalej: u.s.d.g.).

⁷ Art. 2 u.s.d.g.

⁸ Art. 6 ust. 1 u.s.d.g.

w określone ramy, by nie zagrażała sensowi samej wolności. Jej celem powinno być jedynie zapobieganie wzajemnemu naruszaniu w.d.g. przez jednostki oraz niedopuszczanie do naruszania dobra ogółu (interesu publicznego) przez jednostkę [Łabno, 2002]. W cytowanym art. 22 Konstytucji ustrojodawca takie ramy ograniczenia w.d.g. nakreślił, wskazując na dwie nierozłączne przesłanki. Pierwsza z nich ma charakter formalny i polega na tym, że ograniczenie w.d.g. może być wprowadzone jedynie aktem prawnym o randze ustawy, co gwarantuje, iż nad każdym ograniczeniem tej wolności musi pochylić się władza ustawodawcza. Z kolei, w świetle drugiej przesłanki, ingerencję w w.d.g. uzasadnia ochrona „ważnego interesu publicznego”. W orzecznictwie TK ugruntował się pogląd, że działalność gospodarcza ze względu na jej charakter, a zwłaszcza bliski związek zarówno z interesami innych osób, jak i interesem publicznym, może podlegać różnego rodzaju ograniczeniom w stopniu większym niż prawa i wolności o charakterze osobistym bądź politycznym, istnieje bowiem w szczególności legitymowany interes państwa w stworzeniu takich ram prawnych obrotu gospodarczego, które pozwolą zminimalizować niekorzystne skutki mechanizmów wolnorynkowych, jeżeli skutki te ujawniają się w sferze, która nie może pozostać obojętna dla państwa ze względu na ochronę powszechnie uznawanych wartości⁹.

Ocenę zasadności ograniczenia w.d.g. może utrudniać interpretacja określenia „ważny interes publiczny”, od dawna bowiem prowokuje ono dyskusję w literaturze, a też niejednokrotnie stanowiło ono przedmiot rozważań TK. Nie wchodząc w zawiloci doktryny przedmiotu, trzeba podnieść, iż wraz ze zmieniającym się społeczeństwem, zmienia się katalog wartości, które społeczeństwo zwykle uważa za ważne ze swojego punktu widzenia. To, co dzisiaj jest ważnym interesem społecznym, jutro może za taki już nie uchodzić. Przekonywujący jest pogląd, by definicję „ważnego interesu publicznego” oprzeć na treści art. 31 ust. 3, który wymienia przesłanki zezwalające na ograniczenie konstytucyjnych wolności i praw człowieka i obywatela – bezpieczeństwo państwa, porządek publiczny, ochrona środowiska, zdrowie, moralność publiczna oraz wolność i prawa innych osób [Garlicki, 2001]. Warto również zważyć na stanowisko TK, iż z jednej strony każdy przypadek konieczności ochrony dóbr wskazanych w art. 31 ust. 3 Konstytucji mieści się w klauzuli „ważnego interesu publicznego”, w rozumieniu art. 22 Konstytucji, aczkolwiek z drugiej strony należy stwierdzić, że w zakresie „ważnego interesu publicznego” mieszczą się również wartości niewymienione w art. 31 ust. 3 Konstytucji¹⁰.

⁹ K. 10/97 z 8.04.1998 r., OTK Z.U. 1998/3/29.

¹⁰ Sk. 24/02 z 29.04.1999 r., OTK Z. U. nr 2003/4.

Dobra mieszczące się w ramach ważnego interesu publicznego zasadniczo wymienia u.s.d.g. poprzez katalog działalności, których podjęcie i prowadzenie podlega reglamentacji. Ustawą tą zostało dopuszczonych pięć form ograniczenia wolności działalności gospodarczej: koncesja, działalność regulowana, licencja, zezwolenie i zgoda.

Ograniczenia w.d.g. mogą przybierać formę ograniczeń przedmiotowych, u podstaw których leży rodzaj działalności gospodarczej, i ograniczeń o charakterze podmiotowym, których celem jest zapewnienie, by podmiot podejmujący określoną działalność posiadał odpowiednie cechy. Można również wyodrębnić ograniczenia bezpośrednie i pośrednie. Te drugie mogą się przejawiać w zbytnim sformalizowaniu podejmowania lub prowadzenia działalności gospodarczej, co może mieć wpływ na decyzję o podjęciu działalności gospodarczej.

Podsumowanie

Ukonstytuowanie idei w.d.g w systemie prawnym pozwoliło na nadanie jej konkretnego kształtu oraz na objęcie jej prawnymi środkami ochrony wolności i praw człowieka i obywatela. Inaczej rzecz ujmując, idea w.d.g. przestała być jedynie założeniem określonego programu ekonomicznego i stała się prawnie chronioną zasadą ustrojową. Nadto ustrojodawca, nakreślając w ustawie zasadniczej okoliczności warunkujące ograniczenie tej wolności, dał gwarancję, że nie będzie ona nadmiernie ograniczana i przy wszystkich ograniczeniach wprowadzonych przez ustawodawcę zachowa swoją istotę.

Wydaje się, iż trafną konkluzją dla podjętych tu, choć w ograniczonym zakresie, rozważań nad jedną z podstawowych wolności człowieka i obywatela, jaką jest w.d.g., będzie myśl J.S. Milla, iż „ludzkość zyskuje więcej, jeśli znosi to, że każdy żyje tak jak to wydaje mu się dobre dla niego samego, niż gdy zmusza każdego, by żył tak jak inni uznają za dobre” [Mill, 1999].

Literatura

- Biernat S., Wasilewski A. (2000), *Wolność gospodarcza w Europie*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków.
- Domańska A. (2001), *Konstytucyjne podstawy ustroju gospodarczego Polski na tle porównawczym*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa.
- Garlicki L. (2001), *Przesłanki ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności (na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego)*, „Państwo i Prawo”, nr 10.

- Jakimowicz W. (2002), *Publiczne prawa podmiotowe*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r., Dz. U. nr 78, poz. 483 ze zm.
- Kosikowski C. (1995), *Wolność gospodarcza w prawie polskim*, PWE, Warszawa.
- Kuciński J. (2003), *Konstytucyjny ustrój państwowy Rzeczypospolitej Polskiej*, Lexis Nexis, Warszawa.
- Łabno A. (2002), *Ograniczenie wolności i praw człowieka na podstawie art. 31 Konstytucji RP* [w:] B. Banaszak, A. Preisner (red.), *Prawa i wolności obywatelskie w Konstytucji RP*, C.H. Beck, Warszawa.
- Mill J.S. (1999), *O wolności*, Wydawnictwo „Akme”, Warszawa.
- Olszewski H., Zmierzak M. (1994), *Historia doktryn politycznych i prawnych*, Ar Boni et Aequi, Poznań.
- Sadzikowski W. (1993), *200 lat gospodarki rynkowej*, PWN, Warszawa.
- Spychalski G.B. (2002), *Zarys historii myśli ekonomicznej*, PWN, Warszawa–Łódź.
- Stankiewicz W. (1998), *Historia myśli ekonomicznej*, PWE, Warszawa.
- Szydło M. (2005), *Swoboda działalności gospodarczej*, C.H. Beck, Warszawa.
- Tokarczyk R. (1999), *Współczesne doktryny polityczne*, Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków.
- Ustawa z 29.12.1989 r. o zmianie Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Dz. U. nr 75, poz. 444, ze zm.
- Ustawa z 2.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 1829 ze zm.

ECONOMIC FREEDOM – FROM IDEA TO THE CONSTITUTIONAL LAW

Summary: The problematic aspect of the publication concerns the issue of freedom of economic activity – history of idea economic freedom, economic freedom in the light of the Polish law, restrictions of the economic freedom.

Keywords: freedom, economic activity, regimentation.